

Publicatiedatum: 30-06-2016 Wijzigingsdatum: 30-06-2016

http://www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Algemeen_Actueel/Nieuwsberichten/2016/Teken_encefalitisvirus_in_Nederland_aangetroffen

Teken-encefalitisvirus in Nederland aangetroffen

Publicatiedatum:

30-06-2016

Wijzigingsdatum:

30-06-2016

In teken op de Sallandse Heuvelrug is het teken-encefalitisvirus (TBE-virus) aangetroffen. Het is voor het eerst dat dit virus in teken is aangetroffen in Nederland. Er zijn geen patiënten bekend die in Nederland besmet zijn geraakt met het virus. Hoewel het risico op teken-encefalitis na een tekenbeet veel kleiner is dan op de ziekte van Lyme, is dit een extra reden om alert te zijn op tekenbeten.

Het RIVM heeft aanvankelijk reeën onderzocht op aanwezigheid van antistoffen tegen het TBE-virus. Een klein deel van de reeën was positief, met name op de Sallandse Heuvelrug. In dat gebied zijn daarna teken gevangen en in een paar teken werd het TBE-virus gevonden. Er zijn geen patiënten bekend die in Nederland besmet zijn geraakt met het TBE-virus. Er zijn wel Nederlandse patiënten met teken-encefalitis maar zij zijn in het buitenland besmet geraakt met het virus. Binnen Europa komt het virus in meerdere landen voor, zoals Duitsland en Oostenrijk. Samen met andere organisaties onderzoekt het RIVM de verspreiding van het TBE-virus en hoe groot het risico is om in Nederland teken-encefalitis op te lopen.

Voorkom tekenbeten

Het TBE-virus wordt door tekenbeten overgedragen. Het is dan ook belangrijk om tekenbeten te voorkomen, vaak te controleren op tekenbeten en teken dan direct te verwijderen. Hiermee is ook de ziekte van Lyme te voorkomen. Krijgt iemand klachten zoals een groter wordende vlek of ring op de beetplek of koorts en ernstige hoofdpijn in de dagen na een tekenbeet, dan is het belangrijk om contact op te nemen met een huisarts. Deze klachten kunnen duiden op de ziekte van Lyme of teken-encefalitis.

Teken-encefalitis

Het TBE-virus kan een teken-encefalitis veroorzaken. Teken dragen het virus over van dier naar dier en soms naar de mens. De ziekte staat ook bekend als FSME (Frühsommer-Meningoenzephalitis) en Tick Borne Encephalitis. Meestal verloopt een besmetting met het TBE-virus zonder klachten. Als mensen wel ziek worden, verloopt het meestal in twee fasen. Zeven tot 14 dagen na de tekenbeet krijgt men koorts, hoofdpijn, vermoeidheid en spier- en gewrichtspijn. Vervolgens is er ongeveer een week zonder symptomen. Daarna kan hersen(vlies)ontsteking ontwikkelen, vaak met ernstige hoofdpijn. Dan is ziekenhuisopname noodzakelijk. Ongeveer 1-2% van de mensen die ernstige klachten krijgen houdt daarvan restverschijnselen of overlijdt.

Tekenencefalitis

Teken-encefalitis is een hersen(vlies)ontsteking die veroorzaakt wordt door het teken-encefalitis-virus, ook wel 'tick-borne encephalitis' virus (TBE-virus) genoemd. Besmette teken dragen het TBE-virus over van dier naar dier en soms naar de mens.

Wat is teken-encefalitis?

Teken-encefalitis is een hersen(vlies)ontsteking die wordt veroorzaakt door het TBE-virus. Tot voor kort kwam het virus alleen in het buitenland voor, maar in het voorjaar van 2016 kwamen er aanwijzingen dat in Nederland reeën besmet zijn geweest met het virus en is het virus ook bij teken aangetoond in Nederland. Er zijn geen patiënten bekend die het virus in Nederland hebben opgelopen. Het virus wordt overgebracht door tekenbeten.

Ziekteverschijnselen

Er bestaan verschillende typen TBE-virussen. Over het algemeen hebben deze typen een vergelijkbaar ziekteverloop, al verloopt het subtype dat in het Oosten van Rusland voorkomt vaak ernstiger.

De kans op een infectie na een tekenbeet is zeer klein, omdat er slechts zeer weinig teken besmet zijn met het TBE-virus. Bovendien verloopt een infectie na een beet van een besmette teek meestal zonder klinische verschijnselen. Krijgt iemand wel klachten, dan verloopt de ziekte vaak in 2 fasen. Na een incubatietijd van 7 tot 14 dagen volgt er een fase met koorts, vermoeidheid, algehele malaise en hoofdpijn. Deze fase duurt meestal 2 tot 7 dagen en wordt gevolgd door een periode van ongeveer een week zonder klachten. Daarna volgt de 2e fase van de ziekte met ziekteverschijnselen als ernstige hoofdpijn met koorts en hersen(vlies)ontsteking. Dan is ziekenhuisopname noodzakelijk. Een deel van deze patiënten ontwikkelt neurologische restverschijnselen. Ongeveer 1-2% van de patiënten met een hersen(vlies)ontsteking overlijdt. Er zijn geen specifieke medicijnen tegen teken-encefalitis.

Besmetting en preventie

Het virus wordt door besmette teken overgedragen naar de mens. Er is een vaccin dat voor 95% bescherming geeft. Mensen die lange tijd verblijven in gebieden waar teken-encefalitis veel voorkomt, kunnen zich laten vaccineren, dit wordt bijvoorbeeld aangeraden voor delen van Midden- en Oost-Europa. Op de website van de Landelijke Coördinatie Reizigersadviesing kunt u vinden waar vaccinatie geadviseerd wordt. Vooralsnog is er geen reden om in Nederland te vaccineren. Ook het zo snel mogelijk verwijderen van een teek verkleint de kans op infectie, hoewel het virus al snel na de beet wordt overgebracht. Een snelle verwijdering kan deze ziekte dus niet altijd voorkomen, maar verkleint ook de kans op andere ziekten die door teken overgebracht kunnen worden, zoals de ziekte van Lyme. Tekenbeten kunnen voorkomen worden door beschermende kleding te dragen en de onbedekte huid in te smeren met een middel dat DEET bevat. Deze maatregelen geven geen 100% bescherming zodat tekenbeetcontrole altijd nodig is na verblijf in het groen.

Een andere, zeldzame besmettingsroute voor de mens is het drinken van besmette rauwe melk of het eten van besmette rauwmelkse kaas. Landbouwhuisdieren, zoals schapen, geiten en koeien kunnen namelijk ook besmet raken. Zij scheiden het virus dan uit in de melk.

Waar komt teken-encefalitis voor?

Teken-encefalitis komt voor in delen van Europa, Rusland en bepaalde gebieden in Centraal-Azië. In Europa zijn ongeveer 2000 en in Rusland 10.000 patiënten per jaar. In Nederland is het virus alleen in teken gevonden op een locatie op de Sallandse heuvelrug. Samen met andere organisaties onderzoekt het RIVM de verspreiding van het TBE-virus en hoe groot het risico is om in Nederland teken-encefalitis op te lopen.

Vragen en antwoorden teken-encefalitis

Publicatiedatum:

30-06-2016

Wat is teken-encefalitis?

Teken-encefalitis is een ziekte met koorts en hersenvliesontsteking of hersenontsteking. Mensen krijgen het door een virus (het TBE-virus). Dit virus wordt overgedragen door besmette teken. De ziekte komt voor in delen van Europa (onder andere Duitsland, Oostenrijk), Rusland en bepaalde gebieden in Centraal-Azië.

Wat zijn de klachten bij teken-encefalitis?

De meeste mensen die besmet zijn geraakt met het virus worden niet ziek of krijgen milde klachten 7 tot 14 dagen na een tekenbeet. Bij de mensen die ziek worden, verloopt de ziekte meestal in twee fasen. In de eerste fase lijken de klachten erg op griep.

De klachten in de eerste fase kunnen zijn:

- milde koorts
- hoofdpijn en pijn in het hele lichaam: spieren en gewrichten
- misselijk worden en overgeven
- moe zijn

Deze fase duurt 2 tot 7 dagen. Hierna heeft een patiënt ongeveer een week geen klachten.

In de tweede fase kunnen de hersenen, hersenvliezen en ruggenmerg ontstoken raken. Daarbij kunnen de volgende klachten ontstaan:

- zware hoofdpijn
- verminderd bewustzijn
- slaperigheid
- ander gedrag
- geheugenverlies
- verlammingen, vaak van de armen en de romp
- niet goed tegen het daglicht kunnen
- misselijkheid en duizeligheid

Minder dan twee van de 100 mensen die deze ernstige klachten krijgen gaat dood aan de ziekte.

Hoe kunt u teken-encefalitis krijgen?

Teken-encefalitis is niet besmettelijk van mens op mens. Teken die het virus hebben, kunnen mensen besmetten. Door een tekenbeet komt het virus in het bloed. In Nederland is slechts een zeer klein aantal teken besmet met het TBE-virus. Een zeldzame manier om besmet te raken is het drinken van besmette rauwe melk of het eten van besmette rauwmelkse kaas. Als dieren, zoals schapen, geiten en koeien besmet raken, zit het virus in de melk.

Wie kan teken-encefalitis krijgen?

Iedereen kan teken-encefalitis krijgen. Je moet dan wel gebeten zijn door een teek die het virus heeft of besmette rauwe melk(producten) hebben gegeten of gedronken. Dit laatste is heel zeldzaam. Het virus komt vooral voor in het buitenland. In Nederland is het virus alleen gevonden in enkele teken op de Sallandse Heuvelrug. Er zijn geen mensen van wie we weten dat ze de ziekte in Nederland hebben gekregen.

Wat kunt u doen om teken-encefalitis te voorkomen?

Er is een inenting tegen de ziekte. Dat kan u beschermen als u reist naar een gebied waar teken-encefalitis veel voorkomt. Het TBE-virus wordt door tekenbeten overgedragen. Het is dan ook belangrijk om tekenbeten te voorkomen. Controleer vaak te op tekenbeten als u in het groen bent geweest en verwijder teken direct. Hiermee is ook de ziekte van Lyme te voorkomen. Krijgt iemand klachten zoals een groter wordende vlek of ring op de beetplek of koorts en ernstige hoofdpijn in de dagen na een tekenbeet? Neem dan contact op te nemen met een huisarts. Deze klachten kunnen wijzen op de ziekte van Lyme of teken-encefalitis.

Mensen die erg veel in het groen komen, bijvoorbeeld boswachters, wordt geadviseerd om extra

maatregelen te nemen. Blijf zoveel mogelijk op de paden en vermijd dichte begroeiing en struikgewas.

- Draag dichte schoenen, lange mouwen en een lange broek. Stop broekspijpen in uw sokken. Op lichte kleding zijn teken beter te zien.
- Draag kleding die is geïmpregneerd met het insectenwerend middel Permetrine of spuit uw kleding in met een insectenwerend middel dat DEET bevat.
- Smeer de onbedekte huid in met een middel dat DEET bevat.

Dit zijn dezelfde maatregelen die geadviseerd worden voor mensen die in het groen werken om de ziekte van Lyme te voorkomen.

Is teken-encefalitis te behandelen?

Er bestaan geen medicijnen om teken-encefalitis te genezen. Krijgt u koorts en zware hoofdpijn in de eerste weken na een tekenbeet, neem dan contact op met de huisarts.

Kan iemand met teken-encefalitis naar een kindercentrum, school of werk?

Iemand met teken-encefalitis die zich goed voelt, mag gewoon werken of naar school. De zieke kan anderen niet besmetten.

Heeft u nog vragen?

Vraag het de GGD-afdeling Infectieziektebestrijding of de huisarts. Op de website van de Rijksoverheid en het [Landelijk Centrum Reizigersadvies](#) vindt u per land reisadviezen. Er is ook een reisadvies-app die u gratis kunt downloaden.